

גבולות היחידה: במדבר ח, ה-כב**נושא היחידה: הקדשת הלויים והכנתם עבודת המשכן****כתבה: מוריה שטרן****הסבר כללי:**

יחידה זו ניתנת לחלוקה לשניים:

חלק ראשון – הקדשת הלויים לעבודת המשכן – ובו שבעה שלבים שהלויים עוברים כדי להיות מוכנים לעבודת הקודש.

חלק שני – לקיחת הלויים בפועל.

פתיחה – ההגרלה הגדולה:

נכין פתקים כמספר תלמידי הכיתה. על רוב הפתקים יהיה כתוב: "לא נבחרת". מתוך מה שנותר – (על חצי) נכתוב "נבחרת אך הודחת", ועל החצי האחרון "נבחרת במקום אלו שהודחו".

נבקש מהתלמידים לפענח את היחידה:

יש כאלה שלא נבחרו – מי אלה?

יש כאלה שנבחרו אך הודחו – מי אלו ומדוע הודחו?

יש כאלה שנבחרו במקום אלו שהודחו – מי אלו ומדוע זכו?

גם אם לא נאמרה התשובה הנכונה – נתחיל בשיעור, תוך כדי תבחר התשובה.

עיון בפסוקים:**במדבר ח, ה-טו - הקדשת הלויים:**

"וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: קַח אֶת הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל; וְטַהַרְתָּ אֹתָם. וְכַהֵן תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהַרְתָּם, הַזֶּה עֲלֵיהֶם מִי חֲטָאֵת; וְהַעֲבִירוּ תַעַר עַל כָּל בְּשָׂרָם, וְכַסּוּ בַגְדֵיהֶם וְהִטְהָרוּ. וְלָקַחוּ פָר בֶּן בָּקָר וּמִנְחָתוֹ, סֹלֶת בָּלוּלָה בְּשֶׁמֶן; וּפָר שְׁנַי בֶּן בָּקָר תִּקַּח לְחֲטָאֵת. וְהִקְרַבְתָּ אֶת הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד; וְהִקְהַלְתָּ אֶת כָּל עַדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְהִקְרַבְתָּ אֶת הַלְוִיִּם לִפְנֵי ה'; וְסָמְכוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת יְדֵיהֶם עַל הַלְוִיִּם. וְהִנִּיף אֹהֶרֶן אֶת הַלְוִיִּם תְּנוּפָה לִפְנֵי ה', מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל; וְהָיוּ לְעֶבֶד אֶת עֲבֹדַת ה'. וְהַלְוִיִּם יְסָמְכוּ אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפָּרִים; וַעֲשֵׂה אֶת הָאֶחָד חֲטָאֵת וְאֶת הָאֶחָד עֹלָה לֵה', לְכַפֵּר עַל הַלְוִיִּם. וְהַעֲמַדְתָּ אֶת הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֹהֶרֶן וּלְפָנַי בְּנִי; וְהִנַּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה לֵה'. וְהִבְדַּלְתָּ אֶת הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל; וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם. וְאַחֲרַי כֵּן יָבֹאוּ הַלְוִיִּם לְעֶבֶד אֶת אֹהֶל מוֹעֵד; וְטַהַרְתָּ אֹתָם, וְהִנַּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה".

נחלק לכל תלמיד דף עבודה (נספח 1) וניתן כמה דקות למלא אותו.

דף עבודה:

הלוויים נכנסים לשרת בעבודת הקודש שלהם, אך לפני כן עליהם להתכונן.
קראו את פרק ח', פסוקים ה'-ט"ו. ישנם שבעה שלבים שעל הלוויים לעבור או לעשות. כתבו ליד כל שלב את הפסוק בו הוא מופיע.

1. הזאת מי חטאת (ז')
2. העברת תער על כל בשרם (ז')
3. כיבוס בגדיהם (ז')
4. הקרבת קורבנות מיוחדים (ח')
5. סמיכת ידיהם של ישראל עליהם (י')
6. הנפת הלוויים תנופה לפני ה' (י"א)
7. סמיכת ידי הלוויים על קורבנותיהם (י"ב)

"קח את הלוויים מתוך בני ישראל; וטהרת אתם" – מתוך ההוראה הזו אנו לומדים כי עד עתה היו הלוויים מעורבים עם העם ושויים להם. זאת למרות שכבר לאחר חטא העגל (שמות ל"ג) – הוחלט שהלוויים יהיו מורמים מעם, כיוון שלא חטאו. אך כיוון שטרם היה משכן – לא הייתה לכך כל משמעות. רק עתה הבדלתם באה לידי ביטוי.

שלב ראשון – הזאת מי חטאת – פסוק ז': מי חטאת הכוונה למים שמעורב בהם אפר של פרה אדומה, כדי להיטהר מטומאת מת.

שלב שני ושלישי – העברת תער (תספורת) וכיבוס בגדים – כמו בתהליך טהרת המצורע. הרעיון מאחורי שלבי טהרה אלו: הלוויים הם במקום הבכורות. הבכורות עבדו עבודה זרה הקרויה "זבחי מתים" וגם המצורע חשוב כמת, ולכן ה' הורה לטהר את הלוויים כמו שמטהרים מצורע.

שלב רביעי – הקרבת קורבנות מיוחדים – שני פרים – אחד לעולה ואחד לחטאת.

שלב חמישי – סמיכת ידיהם של ישראל על הלוויים. כדי להבין שלב זה עלינו להבין את ההיגיון מאחורי כל הקורבנות. קרבן בא "במקום". אם אדם חוטא ח"ו, במקום שהוא ימות בעוון חטאו – הוא מביא קורבן והקורבן מת. היום כשבעוונותינו אין לנו בית מקדש ואין לנו קורבנות – וְנִשְׁלַמָּה פְּרִים שְׁפָתֵינו" (הושע י"ד, ג'), התפילה היא במקום הקורבן שהוא ככפרה על החטא. כאן הלוויים באים ככפרה לבני ישראל. במקום שכל העם ימותו – הם כביכול הקורבן. ואם הם קורבן – על המקריב לסמוך ידיו על הקורבן, ולכן כל ישראל סומכים ידיהם על הלוויים.

שלב שישי – הנפת הלוויים תנופה לפני ה' – "להניף" פירושו "להרים". אהרון עבר והרים פיזית כל לוי ולוי. תחשבו על הסמליות שבדבר, כמו הענקת דרגות... ושערו לעצמכם כמה קשה זה היה! איזו כמות אדירה של אנשים היה עליו להרים. בשלב זה מומלץ להפנות את התלמידים לפרק ג פסוק

לט: " כל פקודי הלויים... כל זכר מבן חֲדָשׁ וּמַעֲלָה, שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלְפֵי". כלומר היו 22,000 לווים מגיל חודש. בהנחה שמתחילים לעבוד בגיל 25 – מדובר על אלפי אנשים!
שלב שביעי - סמיכת ידי הלויים על קורבנותיהם – כפשוטו. כדרך שנוהגים בקורבן, כפי שהסברנו קודם.

פסוקים יד-טו – סיכום התהליך: "וְהַעֲמַדְתָּ אֶת הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֶהְרֹן וּלְפָנָי בְּנֵי; וְהִנַּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה לַה'. וְהִבְדַּלְתָּ אֶת הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל; וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם. וְאַחֲרָי כֵן יָבֹאוּ הַלְוִיִּם לַעֲבֹד אֶת אֱהֹל מוֹעֵד; וְטַהַרְתָּ אֹתָם, וְהִנַּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה".

במדבר ח, טז-כב -

"כי נתנים נתנים המה לי, מתוך בני ישראל: תחת פטרת כל רחם בכור כל מבני ישראל לקחתי אתם לי. כי לי כל בכור בבני ישראל, באדם ובבהמה: ביום הכתי כל בכור בארץ מצרים, הקדשתי אתם לי. ואקח את הלויים תחת כל בכור בבני ישראל. ואתנה את הלויים נתנים לאהרן ולבניו, מתוך בני ישראל, לעבד את עבדת בני ישראל באהל מועד, ולכפר על בני ישראל; ולא יהיה בבני ישראל נגף בגשת בני ישראל אל הקדש. ויעש משה ואהרן וכל עדת בני ישראל ללוים: ככל אשר צוה ה' את משה ללוים כן עשו להם בני ישראל. ויתחטאו הלויים, ויכבסו בגדיהם, וינגף אהרן אתם תנופה לפני ה' ויכפר עליהם אהרן לטהרם. ואחרי כן באו הלויים לעבד את עבדתם באהל מועד, לפני אהרן ולפני בניו: כאשר צוה ה' את משה על הלויים כן עשו להם".

נקרא את פסוק טז ונבקש לחשוב איזה ביטוי מוזר בפסוק וכיצד רש"י מסביר את הביטוי (הביטוי הוא "נתנים נתנים", המילה "נתונים" מופיעה פעמיים. מסביר רש"י: "נתונים למשא, נתונים לשיר". כלומר יש להם שני תפקידים: משא – לסחוב את המשכן וכליו בעת הנדודים במדבר, ושיר – לשיר על הדוכן בכל בוקר).

בפסוק זה ישנו ביטוי נוסף מיוחד. מהו? וכיצד ניתן להבינו ללא מפרשים? (הביטוי הוא "פטרת כל רחם". המילה "פטרת" אינה מוכרת. ניתן להבין אותה לפי הביטוי "פטר כל רחם". הכוונה היא לפי שפותח ראשון את הרחם, כלומר נולד ראשון – כלומר הבכור).

עכשיו הפסוק מובן: הלויים לקוחים מתוך עם-ישראל במקום "פטרת כל רחם", במקום הבכורות, כתוצאה מחטא העגל.

פסוקים יז-יח מגלים לנו את התכנית המקורית של הקב"ה: שהבכורות יעבדו במשכן. הקב"ה אומר שבמכת בכורות הוא הקדיש לעצמו את בכורות ישראל במטרה להכשירם לעבודת המשכן, אך כיוון שחטאו בעגל – התכניות השתנו. המצב האידיאלי יהיה שבמקדש יעבדו נציגים מכל עם ישראל (בכורי ראובן, בכורי שמעון, בכורי לוי וכו'...) ולא רק שבט לוי.

פסוק יט – פסוק ארוך מאוד ובו שתי מילים החוזרות על עצמן יותר מפעם אחת. מהן המילים וכמה פעמים הן מופיעות? ("בני ישראל", מופיע חמש פעמים).

נחשוב: למה "בני ישראל" נזכרים חמש פעמים בפסוק אחד?

נרמז את התשובה בהצגת יחיד, בה נציג כאילו אנחנו מאוד אוהבים משהו או מישהו, וחוזרים על השם שלו פעמים רבות. למשל:

ילד הפוגש את אימא שלו לאחר טיול של יומיים:

"אימא, היה כל כך כיף בטיול! את יודעת אימא, ישנו באוהל! ו... אימא, צילמתי תמונות, את חייבת לראות אימא. התגעגתי אליך אימא! אני שמח לחזור הביתה!".

או: ילד שקיבל במתנה משחק מחשב שווה והוא מזמין חבר שלו לבוא אליו:

"שמע אחי, קנו לי משחק מדליק. אתה חייב לבוא אלי אחרי הצהרים לראות את המשחק. זה

משחק כזה עם מסלול מכשולים ומכוניות מרוץ, משחק ממש יקר. אבא שלי קנה לי את המשחק הזה כי הקפדתי גם בחופש להתפלל כל יום...".

לאחר ההצגה נשמע את התלמידים ונסכם: כשיש משהו שאנחנו מאוד אוהבים – נדבר עליו כל הזמן ונזכיר אותו הרבה. הקב"ה מאוד אוהב את עם-ישראל ולכן מזכיר אותם חמש פעמים בפסוק אחד. יכול להיות שהם מוזכרים דווקא חמש פעמים כנגד חמישה חומשי תורה.

אתגר: מצאו הוכחה בפסוק שהקב"ה אוהב את ישראל, חוץ מעניין הזכרתם פעמים רבות. תשובה: הקב"ה שומר עליהם ולא רוצה שיאונה להם כל רע: "וְלֹא יְהִי בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נֶגֶף בְּגֶשֶׁת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הַקֶּדֶשׁ". אם בני ישראל ייגשו אל הקודש הם יינגפו (ימותו במגפה). כדי למנוע זאת יש את הלוויים, להם מותר לגשת, וכך בני ישראל ינצלו.

פסוקים כ'-כ"ב מסכמים: הכול נעשה כמו שצריך. נחזור שנית מה כל אחד עשה:

משה – העמיד את הלוויים (לקח אותם מתוך בני ישראל). אהרון – הניף אותם. ישראל – סמכו ידיהם על הלוויים, הלוויים עצמם – גילו את כל השיער שעל גופם, כבסו בגדיהם וביצעו את שאר השלבים. כלומר כל הפסוקים קודם היו הכנות לטקס כמו חזרות גנרליות, וכעת ההופעה. ובהופעה כל אחד מבצע במדויק את המוטל עליו, וזה לשבחם שלא שינו דבר.

הצעות להמחשה:

דף עבודה

הצגת יחיד של המורה להמחשת אהבת הקב"ה את עם ישראל.

בהרחבה – תלמידים מרימים ידיים בגל.

אם שייך – להניף בפועל תלמידים מהכיתה (את כולם או את חלקם), ואז לנסות לדמיין את אהרון עובר לוי-לוי ומניף אותו, וכך עושה לעשרות אלפי לויים...

מסרים והפנמה:

חשיבותו של כל אחד ואחד מישראל – כמו מכונה עם גלגלי שיניים. כך בכל טקס השבעת הלוויים – כל אחד עשה את המוטל עליו ורק כך היה ניתן לעבור לשלב הבא. כמו מישהו שמטפס מדרגות: קודם מוודא שהמדרגה יציבה, רק לאחר מכן מניח את כל כובד משקלו עליה ועולה ומתקדם הלאה, אל עבר המדרגה הבאה.

מסר נוסף – "זה סופו של כל ברנש – שבסוף הוא נענש":

הלוויים החליפו את הבכורות שהיו אמורים לעבוד במשכן (וגם יעבדו לעתיד לבוא). הבכורות חטאו

בחטא העגל והפסידו את הזכות העצומה הזו. מסקנה: מי שחוטא – משלם על כך, ולפעמים המחיר הוא יקר...

בואו נחשוב לפני כל מעשה. אמנם לא תמיד רואים את התוצאה של מעשה טוב או לא טוב – אבל בסוף לכל מעשה יש תוצאה. כדאי להרבות במעשים טובים!

מבט שלם – פרק ח':

חנוכת המשכן וקורבנות 12 הנשיאים

הכנת המנורה

הקדשת הלויים לעבודה וההכנות הכרוכות בכך

גיל הלויים המתאימים לעבודה

פסח מדבר ופסח שני

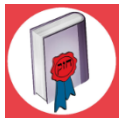
סיכום:

נחזור לחידה מתחילת השיעור ונפענח אותה:

יש כאלה שלא נבחרו – מי אלה? (רוב עם-ישראל)

יש כאלה שנבחרו אך הודחו – מי אלו ומדוע הודחו? (הבכורות, הודחו בעקבות חטא העגל)

יש כאלה שנבחרו במקום אלו שהודחו – מי אלו ומדוע זכו? (הלויים, כיוון שלא היו שותפים לחטא העגל).

הרחבה והפניות למקורות נוספים – כמו גלגלי שיניים:

בהכנת הלויים לעבודה היו שותפים רבים: משה, אהרון, הלויים עצמם וכל עם-ישראל. כל אחד ידע את תפקידו וביצע אותו במדויק.

תארו לעצמכם מה היה קורה לו אחד היה מחליט לשנות או לעכב: נזמין 6-7 תלמידים ונעמיד אותם בשורה. נסביר את המשימה: כשניתן האות (למשל מחיאת כף) הראשון מתחיל להרים ידיו, השני אחריו וכן הלאה כמו גל. כל אחד מרים ידיו רק לאחר שזה שלפניו עושה כן. לאחר פעם-פעמיים שהגל מצליח נלחש באוזן לתלמיד הרביעי או החמישי שכעת הוא לא מרים ידיו (אפשר גם לתת לו פתק). כשנעשה שוב גל – הגל יתקע. כי כולנו תלויים זה בזה, "כל ישראל ערבים זה בזה" (סנהדרין כ"ז ע"ב), ולכל אחד תפקיד משלו. כשכולם עושים את התפקיד שלהם – הכול עובד. כשמישהו מזייף – הכול נתקע... (כמו מכונה הבנויה על גלגלי שיניים).

הלויים נכנסים לשרת בעבודת הקודש שלהם, אך לפני כן עליהם להתכונן.
קראו את פרק ח', פסוקים ה'-ט"ו. ישנם שבעה שלבים שעל הלויים לעבור או לעשות.

כתבו ליד כל שלב את הפסוק בו הוא מופיע.

1. הזאת מי חטאת – פסוק ____
2. העברת תער על כל בשרם – פסוק ____
3. כיבוס בגדיהם – פסוק ____
4. הקרבת קורבנות מיוחדים – פסוק ____
5. סמיכת ידיהם של ישראל עליהם – פסוק ____
6. הנפת הלויים תנופה לפני ה' – פסוק ____
- סמיכת ידי הלויים על קורבנותיהם – פסוק ____